

Aura Buzescu sau magia autenticului

Cine a auzit țipătul sfișietor al Mariei Buznea, personaj secundar din *Pentru fericirea poporului*, nu-l va uita nicicând. Un pumnal se înfigea în inima și în creierul fiecăruia dintre spectatori. Și, în aceeași clipă, drama acestei femei simple, devenită dintr-o dată protagonistă acțiunii, ca și semnificațiile spectacolului, se transmiteau în sală cu o forță ce ținea de miracol. O forță ce ținea de AURA BUZESCU.

„Miracolul“ este greu de decodat. Încercînd să-l urmărești, în diversitatea manifestărilor sale, disecîndu-l, comentîndu-i, ajungi doar la acceptarea lui, ca atare.

Unele „chei“ care ne îngăduie să-l înțelegem, cit de cit, ni se dezvăluie, totuși...

Nu-și încheiase încă „ucenicia“ — de sub îndrumarea Luciei Sturdza-Bulandra — cînd a urcat, pentru prima dată, pe sce-

nă. Era în stagiunea 1914—1915. În cadrul companiei Voiculescu-Bulandra. În spectacolul *Anna Karenina*. O distribuție de nume răsunătoare — Marioara Voiculescu, Tony Bulandra, Lucia Sturdza-Bulandra și alții, pe măsură... În rolul Serioja — fiul Annei Karenina — o fată, o debutantă. Chip de porțelan transparent. Sliuetă gracilă. Apariție deloc frapantă, s-ar fi zis, la prima vedere. Dar jocul sobru și reținut, concentrarea neobișnuită au surprins, deopotrivă, publicul și pe specialiști.

Impresia neașteptată produsă de această elevă a Conservatorului din București a făcut ca, foarte curînd, să fie din nou solicitată să apară pe scenă. O dată. Și încă o dată. De mai multe ori.

Apoi, în 1918, Katerina din *Frații Karamazov* — regia fiind girată de Tony Bulandra, iar parteneri fiindu-i Ion Manolescu, Gh. Storin, Al. Mihailescu — este o revelație. Un obraz palid. Frinturi de ges-

turi parcă neduse la capăt. Și vibrația lăuntrică a interpretei stîrnește, în sală, un freamăt de pădure vrăjită...

În stagiunea următoare (1919), i se incredințează rolul titular din *Evantaiul doamnei Windermere* (Oscar Wilde). A fost un triumf. De ce? Cum? Paradoxal, actrița nu părea să facă vreun efort anume. Se mișca în scenă cu un firesc aproape șocant pentru stilul teatral al epocii. Gesticulație abia sugerată. Pe fața eroinei, în priviri, în glas, dulceața se îmbina, imperceptibil, cu ironia... Dar magnetismul pe care-l emana făptura creatoarei rolului și fiorul pe care-l inocula spectatorilor erau irezistibile.

Anul 1920 o impune definitiv. Aura Buzescu este consacrată, fără nici o puțință de tăgadă, drept o artistă de excepțională valoare. Și aceasta, datorită unei noi creații. Pe scena companiei „Excelsior”, întemeiată de Elvira Popescu. Propunîndu-se o piesă de succes sigur — *Fecioara rătăcită* (H. Bataille) — se alcătulește și o distribuție de „capete de afiș”: Gh. Storin, Maria Filotti, Al. Mihalescu... Pentru rolul principal — Diane de Charance —, se caută o actriță tinărară, capabilă să redea stările paroxistice ale „fecioarei rătăcite”. Nu poate fi decît Aura Buzescu. Și, într-adevăr, cu aceeași nemaivăzută economie de mijloace de expresie... doar un tremur interior, o respirație adîncă, întretăiată... licăriri de foc înăbușit... îi duce pe spectatori la incandescență. Aceeași incandescență în care creația se consumă. Deși pare că necontenit se străduiește să-și tănuiască stările prin care trece. Și cu atît mai precis, mai viguros aceste stări se comunică în public.

În 1923, „magliciana” acestui stil cu totul nou în epocă debutează pe scena Tea-

trului Național din București. În *Hedda Gabler* (Ibsen), dă viață personajului Iulia. Și strălucește, alături de consacrații N. Soreanu, Aristide Demetriade, Ion Livescu... Strălucește printr-un joc interiorizat, turnat în forme desăvîrșit stilizate.

Și, jată, încă de pe acum, se conturează una dintre „cheile” care duc la descifrarea „miracolului”. Sinceritatea, chiar violența trăirii, în contrast cu neobișnuita economie a mijloacelor de expresie artistică. Puterea de a se autocontrola, de a ține în friu tumultul lăuntric, pentru ca acesta, „sublimat”, să treacă în forme stilizate, reduse la esență. Pentru ca, așa, „transfuzia” în public să fie și mai eficientă.

Cu acest joc sobru, care comunică o tensiune sinceră, adevărată. Aura Buzescu incită, emoționează, cucerește, deopotrivă, pe parteneri, publicul, pe cronicari.

Așa a fost în *Ofelia*. Într-un spectacol în care Hamlet era Tony Bulandra. O Ofelie care rupea cu tradiția. Nimic din baletul brațelor, din frîngerea miinilor, din zguduiri de plîns cu care ne obișnuiseră alte interprete. Nici un detaliu care ar fi putut să strice linia simplă a rolului. Dar coarda aceea întinsă, peste măsură de sensibilă, vibra. Zvonul trăirilor din adînc se comunica spectatorului cu o inegalabilă intensitate. Și sentimentele contradictorii ale eroinei shakespeareene, iubirea și nădejdiile ei, indoiala și deznădejdea erau receptate acut de cei din sală. Tot astfel a fost în *Melo* (Bernstein), pe scena Teatrului „Maria Ventura”. Întruchipînd-o pe Maniche, între V. Valentineanu, de o rară rigoare, în rolul soțului, și G. Vraca, interpretînd rolul unui tînăr și frumos violonist... Aura Buzescu a jucat mai reținut, mai puțin

În „Cel din Dangaard” de M. Anderson-Nexö, alături de Emanoil Petruț

In „Vizita bătrinei doamne” de Friedrich Dürrenmatt

„spectaculos” decât aceștia. Dar a fost cea mai emoționantă.

Pentru ca Ana, din *Ion* (după Liviu Rebreanu, în dramatizarea lui Mihail Sorbul), să-și prilejuiască artistei realizarea unui portret redus la câteva trăsături, ca o efigie, în spatele căreia ardea un foc mistuitor.

În ajunul ultimului răboi mondial și în anii conflagrației, stăpînind perfect tainele acestei arte subtile, rafinate, dar și cu o inegalabilă putere de transfigurare, a creat personajele cele mai diferite ca temperament, reprezentînd epoci deosebite, realizate de dramaturgi cu concepții și stiluri diametral opuse. Electra din *Atrizia* lui V. Eftimiu... Ifigenia, în viziunea lui Mircea Eliade... Mirra, ambigua ființă a romanticului Alfieri... A purtat și povara fecioarei Violaine din *Ingerul a vestit pe Maria* (Paul Claudel)...

Cea care, dînd un sărut nevinovat lui Petru, ziditor de catedrale, leproș, este nedrept judecată și osîndită să-l urmeze în leprozerie. În creația Aurei Buzescu, o făptură pură, naivă, dar de magnifică forță morală... Pentru Elisabeta, regina Angliei (*Maria Stuart* de Schiller), chipul de porțelan se prefăce în piatră cioplită de dala setei de mîntire și răzbunare. Glasul cu sonorități și modulații învăluitoare e tăiat, pe alocuri, de notele aspre ale ferăstrăului. Tensiunea nervoasă are un permanent crescendo, atîngînd, în scena confruntării cu Maria Stuart (Mărioara Zimniceanu), un voltaj maxim, care electrizează sala... Replica modernă a Electrei antice, Lavinia (*Din jale se intrupeză Electra* de O'Neill), trăiește, prin Aura Buzescu, o existență stranie... E tulbur și tulburătoare... Afundîndu-și ardența dorurilor sub nisipuri, aparent potolite.

de fapt mișcătoare... O alunecare ca de umbră de-a lungul zidurilor, șoapte înfrigorate, lungi tăceri grăitoare, care înflorează amurgurile... Atât, pentru a comunica o tumultuoasă viață. Esther (*Frenezie* de Charles Peyret Chappuis), fata bătrână, trezită la viață, înfrumusețată de dragoste, duce cel mai departe, „miracolul”. În scena în care încearcă să-l cucerească pe omul îndrăgît, e ingenuă. Poartă o rochie de un alb imaculat. Gesturile îi par umide. Și totuși „frenesia” care o bintuie, patima care o stăpînește se revarsă clocoțitor în sală. Publicul este fascinat, copleșit. După ani și ani, spectacolii de atunci mai poartă în ei imaginea și emoțiile trezite de Esther-Aura Buzescu...

Și, de la neuitata eroină din *Frenezie*, la Olga, cea mai virstnică dintre cele *Trei surori* (Cehov), de aici la Maria Buznea, cu țipătul ei răscolitor... Apoi remarcabilele prezențe din *Lear* și *Regele moare*... Doamna Bohn, tiranica stăpînă din *Cei din Dangaard*... Clara din *Vizita bătrinei doamne*, cu umor sinistru, glas acț mieros, aci uclgător, zimbet indescifrabil...

Desigur, prin chemare și formație, orice actor adevărat știe să „între în pielea” celor mai diverse personaje, știe să-și „facă” gesturi și mers, știe să „compună”... Dar nimic „făcut”, nimic „compus” nu apare în arta Aurei Buzescu. Nici un efort pentru a intra în pielea eroinelor cărora le dă viață. Fiindcă întotdeauna este „de acolo”. Fiindcă, de fiecare dată, pare născută în respectiva „piele”.

Să fie aici, în această putere de transfigurare, o altă cheie a „miracolului”? Fără îndoială. Căci străină de Aura Buzescu este lucida alegere a unor „rețete”, îndelung verificate. Străină, calcularea efectelor scenice. Un talent autentic, o intuiție genială au condus-o mereu pe artistă la adevărul adînc al personajelor create. Dar nu fără trudă a ajuns Aura Buzescu la cunoașterea acestor caractere dramatice. Nu fără un consum nervos nemăsurat și neprecupețit se poate realiza acea desăvîșită contopire cu ele. Dimpozitivă, o combustie istovitoare a dus mereu la acea trăire sinceră, adevărată. O jertfă de zi de zi, de seară de seară, a înfăptuit „miracolul”.

Se mai adaugă haloul de poezie care învaluaie creațiile Aurei Buzescu — pină și în cazul rolurilor negative.

Este, de fapt, poezia pe care o emană întreaga ființă a acestei mari doamne a teatrului românesc... Și nu numai atunci cînd se află în scenă și oficiază. Dar și în viața de toate zilele, pe stradă sau în casă... Te întîmpină cu acel zimbet de o cuceritoare tinerețe. Adesea, cu o glumă, umorul subțire fiindu-i o prețioasă zestre. E îmbrăcată în alb, în gri perlat, în tonuri pastelate... Veșmintele au o tăietură elegantă tocmai prin nemaipomenita lor simplitate. Așa cum, dealtfel, i-au fost și costumele purtate pe scenă, la a căror concepție și realizare a contribuit direct. În totul, o apariție dintr-o lume nespus de poetică. Și, ca o melopee, pe strunele glasului cu neputință de confundat, întonează cîteva — rare și zgîrcite — destăinuirii...

— *Muncă, muncă, muncă... Asta e viața de teatru...*

— *Ca să poți crea un personaj, de fapt un om, trebuie să-l înțelegi, să-l simți mereu lîngă tine... Să te obsedeze.*

— *Teatrul nu e o glumă, o joacă, un divertisment... Teatrul e un lucru foarte grav...*

— *La întîlnirile mele cu scena, nu mi-am îngăduit, niciodată, nici un fel de trădare, nici măcar o secundă de întîrziere...*

— *Cînd auzeam prima sonerie, inima începea să-mi bată cu putere... Niciodată, n-am izbutit să-mi înfrîng emoția care mă stăpînea.*

...Sînt gînduri pe care le-a împărtășit mai cu seamă celor ce doreau să-i pătrundă tainele artei, învățăceilor săi. În sala de curs, în locul unor teoretizări, nu întotdeauna eficace, Aura Buzescu a arătat, pe viu, ce înseamnă teatru. Teatrul adevăratului.

Astăzi, dragostea de teatru o poartă, mereu, în sălile de spectacol. Și, uneori, față de foștii elevi sau de colegii mai tineri, își mărturisește deschis impresiile. Prețioase și binevenite. Rostite cu simplitate și grație. Cu o putere de comunicare unică. Purtînd mereu, în toate împrejurările și în toate ipostazele, aura unei personalități cu totul și cu totul deosebite.

Sanda DIACONESCU